

Emilie B. Klemetrud

Venus og Adonis

Kommentar til Ovids *Metamorfoser*, bok 10
Verselinje 503-739

Bacheloroppgave i Antikkens kultur og Klassiske fag

Veileder: Thea Selliaas Thorsen

Mai 2023

Emilie B. Klemetrud

Venus og Adonis

Kommentar til Ovids *Metamorfoser*, bok 10
Verselinje 503-739

Bacheloroppgave i Antikkens kultur og Klassiske fag
Veileder: Thea Selliaas Thorsen
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for historiske og klassiske studier

Kunnskap for en bedre verden

Innholdsfortegnelse:

Innledning.....s. 2-3.

Om Ovid og hans verk.....s. 4-5.

Kommentar.....s. 5-15

Referanseliste.....s. 16-17

Utdrag av Ovids *Metamorfoser*, bok 10.....s. 18-22

Innledning:

Hvordan er forholdet mellom guder og mennesker i antikken? Hva skjer for eksempel når en gudinne forelsker seg i et menneske en romersk tekst? For å undersøke dette spørsmålet har jeg valgt å skrive en kommentar til fortellingen om Venus og Adonis fra tiende bok i Ovids «*Metamorfoser*». Den norske versjonen av teksten som jeg skriver kommentaren min til er en oversettelse av Thea Selliaas Thorsen som skal gis ut senere i år. Denne fortellingen blir fortalt av Orfevs etter han har mistet Eurydike.

Det er bevart ca. 400 manuskripter av «*Metamorfoser*», og fire av disse manuskriptene inneholder fragmenter som kan dateres til langt tilbake i tid, før år 900 f.Kr. Det er rundt 40 av manuskriptene som er i såpass god stand at de pleier å brukes som mal når man skal opprette moderne utgaver av teksten. (Tarrant, s. vi-xxxii.). Det er ganske mange antikke verk som ikke har blitt tatt like godt vare på, og det er derfor man som oftest kun har fragmenter igjen av forskjellige tekster. Derfor er det ekstra imponerende at det er såpass mange av Ovids manuskripter som har blitt bevart så godt.

Forholdet mellom guder og mennesker i fortellingen om Venus og Adonis er ganske skiftende i løpet av historien. Til å begynne med hjelper en eller annen gud Myrra med å forvandles til et tre etter å ha hørt bønnene hennes, noe som tyder på at gudene kan ha medfølelse til menneskene og at de er villige til å hjelpe der det trengs. Juno (eller kanskje Diana?) hjelper Myrra med å føde Adonis, noe som også viser til hjelpen gudene kan gi menneskene. Senere i historien, når Venus har blitt stukket av Amors pil og forelsker seg i Adonis, drar Venus ned til Adonis på Kypros for å tilbringe all sin tid med ham, og hun legger alt annet i livet sitt til side for å kunne være med Adonis. Dette er derimot kanskje ikke helt av fri vilje, hvis man kan si det sånn, i og med at forelskelsen til Adonis ble til av magi. Det er derfor ikke sikkert at Venus hadde gjort alt dette, lagt fra seg alt annet hun er glad i, hvis hun ikke hadde blitt truffet av Amors pil. Venus kunne blitt betatt av Adonis uten pilens magi, men det kan man jo da altså ikke vite. Hvis det hadde skjedd, hadde hun mest sannsynlig ikke dratt fra alt annet for å være med ham, siden gudene ikke ser på mennesker som likeverdige (som man kan se i bl.a. historien om Atalanta og Hippomenes som jeg skriver om i mine kommentarer).

Noe som også viser at gudene er forskjellige fra mennesker er at, selv om Venus er stormforelsket i Adonis og har tilbragt all sin tid med ham siden hun ble stukket av pilen, så reiser hun allikevel fra Adonis etter en stund. Hun klarer ikke å legge fra seg alt annet hun er glad i allikevel, og forlater Adonis for å dra tilbake til Kypros, som er Venus' fødested. Dette

kan tyde på at guder har en veldig sterk forbindelse med f.eks. steder, templer eller andre guder som gjør at forholdet mellom gud og menneske, selv om det er magisk, ikke er nok til å tilfredsstille en gud. Venus hadde jo planlagt å være med Adonis for alltid, men det tok ikke så altfor lang tid før hun fant ut at hun ikke klarte å holde seg unna andre ting hun var glad i. Derfor kan kanskje ikke guder og mennesker ha et spesielt personlig forhold, rett og slett fordi de er for forskjellige.

Da Adonis blir dødelig skadd kan Venus høre hans smertefulle stønn mens hun er på vei til Kypros. Om hun kan høre Adonis, som er så langt unna, pga. hennes guddommelige krefter eller fordi hun er så betatt av ham, veit jeg ikke, men det er noe man kan tenke litt på. Venus snur for å dra tilbake til Adonis, og når hun kommer fram til ham ser hun at han er død, eller i hvert fall snart død. Da begynner Venus å sørge, og hun klager til skjebnen med et håp om å få lov til å gjøre om Adonis til en blomst. Dette er ganske interessant, for dette betyr at guder også kan føle en dyp sorg. Det at Venus sørger så hardt viser at guder kan ha ganske like følelser som mennesker, og at mennesker og guder kan være ganske like selv om de i utgangspunktet er veldig forskjellige. Venus vil, som sagt, forvandle Adonis til en blomst, så det er nok ikke noe et menneske noensinne hadde tenkt på, å ønske at en døende elskede skal bli omgjort til en plante, men det kan ha noe med at guder har makt til å gjøre sånne ting, mens mennesker altså ikke har det. Dette viser at guder og mennesker tenker forskjellig, mest sannsynlig fordi gudene har makt og krefter som menneskene ikke har, og det forandrer også på hvordan man ser på et problem og hvordan man kan løse det problemet.

Min konklusjon for forholdet mellom mennesker og guder er at guder og mennesker er veldig forskjellige, men de kan også være ganske like. Guder er mer kraftfulle og har mer makt enn mennesker, men de bruker ofte denne makten til å hjelpe menneskene når de ber om hjelp. Som man kan se i historien om Atalanta og Hippomenes (Met. 10. 562-704.) kan også gudene fort bli rasende når menneskene de har hjulpet ikke viser sterkt nok hvor takknemlige de er, og de lar det gå ut over de samme menneskene de hjalp. Man kan si at gudene har veldig kort lunte, og de lar sin vrede gå ut over alle som er uheldige nok, som regel da menneskene på jorda. Dette er en klar pekepinn på hvordan gudene ser menneskene, altså noen å la sinnet sitt gå ut over. Som regel ser ikke gudene på menneskene som likeverdige og de bruker ofte mennesker for å gagne seg selv. Guder kan også sørge, som vi ser Venus gjøre over Adonis' død, og de har følelser som kan ligne et menneskes', men de tenker også annerledes enn det mennesker gjør. Selv om Venus forelsker seg i Adonis kan man ikke akkurat bruke det som eksempel på at guder lett kan forelske seg i mennesker og at guder og mennesker kan ha et

forhold til hverandre, i og med at Venus ble stukket av Amors pil, noe som fikk henne til å forelske seg i Adonis. Det var derfor ikke en naturlig forelskelse. Mennesker og guder er trolig for forskjellige til at noe som helst forhold kommer til å ende spesielt bra. Selv om gudene og menneskene har noen likheter, er de nok rett og slett fortsatt for forskjellige. Forholdet mellom guder og mennesker er derfor noe som kanskje ikke burde bli for personlig.

Om Ovid og hans verk:

Ovid var en kjent poet som ble født i Sulmona, Italia, i år 43 f.Kr. Han dro til Roma for å studere retorikk, og dette studerte han under Arellius Fuscus og Porcius Latro. Etter studiene startet Ovid å skrive poesi, noe han raskt ble anerkjent for. Innen år 8 e.Kr. var han den fremste av alle poeter i Roma. Det samme året ble Ovid bannlyst av keiser Augustus til Tomis i nåtidens Romania, noe Ovid selv sier var pga. et dikt, et mistak og kanskje også hans verk, «Ars Amatoria». Ovid ble i Tomis til hans død i år 17 e.Kr., og mens han var i eksil skrev hans kone, som ble igjen i Roma, flere brev til ham. Ovid skrev flere dikt mens han var i eksil i Tomis (Oxford Classical Dictionary, s.v. Ovid), og noen av diktene han skrev var adressert til kona hans. Ovid er den romerske dikteren som det er bevart flest verselinjer av.

Ovid skrev flere verk som alle er i elegiske kupletter, bortsett fra hans «Metamorfoser». En elegisk kuplett er en heksameter-linje etterfulgt av en pentameter-linje (Snl, s.v. Ovid). Verkene hans kan deles inn i tre kategorier: Kjærlighetselegiske verk, De mytiske verk og Eksil-verkene. De kjærlighetselegiske verkene er: «*Heroides 1-15*», «*Amores*», «*Medicamina faciei*», «*Ars Amandi*» og «*Remedia amores*». De mytiske verkene er: «*Metamorfoser*» og «*Fasti*». Til slutt har vi eksil-verkene hans: «*Tristia*», «*Ibis*», «*Epistulae ex Ponto*» og «*Heroides 16-21*» (Snl.no, s.v. Ovid.) Jeg skal forklare litt mer om noen av disse verkene, nærmere bestemt et par av de kjærlighetselegiske verkene og det mytiske verket «*Fasti*», siden disse er inne på noe av det samme som historien om Venus og Adonis, nemlig at de kjærlighetselegiske verkene jeg skal skrive om handler om kjærlighets sorg, noe Venus får føle på i «*Metamorfoser*».

«*Heroides 1-15*» er en samling av 15 brev. Det skal forestille at kjente greske og romerske heltinner har skrevet disse brevene til deres ektemenn. Disse ekteparene er det skrevet historier om før, men i Ovids dikt får vi kun fortellinger fra heltinnenenes perspektiv, noe som gjør Ovids' variant unik. Kvinnene i dette verket skriver ofte om sorgen de har over å ha blitt forlatt av sine ektemenn, eller hvordan de elsker noen som ikke elsker de tilbake, noe som

gjør at kjærlighetssorg er en ganske stor del av verket. Ovid har skrevet flere dikt som handler på et eller annet vis om kjærlighetssorg, noe som kan tyde på at dette er noe han opplevde selv, i og med at han skriver såpass mye om dette temaet. Dette er også en tilknytning til historien om Venus og Adonis på grunn av kjærlighetssorgen til Venus etter Adonis' død.

Når det kommer til verket «*Remedia Amoris*», er dette enda et verk som har sammenheng med historien om Venus og Adonis, når det kommer til kjærlighetssorg. I dette verket skriver Ovid om *Naso Legendus* («Ovid som bør leses») og om hvordan han prøver å få folk i Roma til å slutte å elske. Dette verket fremstår som et forsøk fra Ovid på å hjelpe folk med kjærlighetssorg, og hvordan de skal overleve denne sorgen. Her kan man derfor tenke på historien om Venus og Adonis, der Ovid skriver atter en gang om kjærlighetssorg. Venus sørger særdeles hardt over Adonis når han dør etter å ha blitt såret. Kjærlighetssorg er noe Ovid skriver om i flere av verkene sine, også i «*Heroides 1-15*» (som jeg skrev om ovenfor). Han mente at kjærlighet og smerte var to følelser som hører sammen (Bostick, 2018, avsn. 5).

Kommentar:

503 – Babyen,

Babyen som det snakkes om i dette avsnittet er Adonis. Adonis var kjent for å være en utrolig vakker mann, og at han ble elsket av Afrodite/Venus. Det finnes noen forskjellige varianter av myten om Adonis, og i den mest utbredte myten om ham var faren hans Theias, en syrisk konge, og moren hans Theias' egen datter, Smyrna. I myten det er snakk om her, i Ovids *Metamorfoser*, er faren til Adonis kong Kinyras av Kypros, men også i denne versjonen av Adonis-myten er hans mor kongens egen datter, her ved navn Myrra. I begge disse variantene av myten blir moren til Adonis forvandlet til et myrratre, og Adonis blir så født fra treet. Adonis fikk også en festival til ære for seg som ble kalt Adonia (snl.no, s.v. «Adonis»).

503 - som var forkjært konsipert,

Når det står at babyen var «forkjært konsipert» betyr det at babyen ble skapt på en gal måte, eller uriktig skapt. Dette er fordi moren til Adonis, Myrra, lå med sin egen far Kinyras, så Adonis er da altså et barn skapt av incest, derfor «forkjært», eller da «uriktig». I den originale latinske teksten, står det «*male conceptus*» som kan oversettes til «dårlig gjennomtenkt/unnfanget», noe som videre forklarer det negative ved Adonis' skapelse.

503-505 - hadde nå vokst / innenfor barken og søkte en vei, der den kunne bli fri fra / kroppen til moren.

Det blir fortalt hvordan han hadde vokst inne i dette treet og nå skulle fødes fra det. Treet er moren hans, Myrra, som ble gjort om til et tre av en gud som hørte bønnene hennes (Met. 10. 488.). Myrra var datteren til kong Kinyras av Kypros. Hun lå med sin egen far, som hun var forelsket i, uten at Kinyras selv visste at den han lå med var sin egen datter. Myrra kom til sin fars soverom i nattens mørke, slik at han ikke kunne se henne. Kongens kone sov ikke sammen med mannen sin disse nettene, pga. en høytid der kvinnene ikke skulle gi sin kropp til noen mann i ni netter. Hun var allerede gravid med Adonis da hun ble forvandlet. Da Kinyras fant ut at den han hadde ligget med var sin egen datter Myrra, ble han rasende og Myrra måtte rømme for å unngå døden. Hun løp ut i natten i Arabia, og fortsatte å løpe til hun hadde kommet til Saba sitt land der hun endelig kan slappe av. Myrra er redd for å dø og ber derfor gudene om å skape henne om, og hun ber de la henne unnsnippe både døden og livet. Gudene hørte Myrras bønn og forvandlet henne til et balsamtrep, også kalt myrratrep. Sevjen som kommer ut av barken fra myrratreet og som hardner, kalles Myrra, og det ble brukt i medisin. Myrraen er gulbrun eller rødbrun og inneholder gummi, harpiks og eteriske oljer. Myrra var også en av gavene som de hellige tre konger gav Jesus i fødsels gave (snl.no, s.v. «Myrra»). Dette foregikk i den arabiske halvøy, og det er også der Myrra befant seg da hun ble gjort om til dette myrratreet.

Flere skikkelser i gresk mytologi ble gjort om til trær eller planter, spesielt i Ovids fortellinger. Vi har bl.a. Dafne som ble gjort om til et laurbærtrep etter å ha blitt jaget og fanget av Apollo (Met. 1. 452-567.), Kyparissos som ble forvandlet til et sypress-trep etter at han ved en feiltakelse drepte sin egen kompanjong, en hjort, og i sorg ba om å få sørge i all evighet (Theoi, s.v. Kyparissos.), og nymfen Syrinks som ble omgjort til siv etter å ha blitt jaget av guden Pan, etter at hun søstrene sine om å forvandle henne (Getty Museum, Pan and Syrinx). Alle disse, og flere som jeg ikke skrev om her, er fra Ovids Metamorfoser.

505-507 - Gravidmagen svulmer på midten av treet; / tyngden gjør moren forstrukket, og smertene har ikke ord og / fødsels-Lucina kan ikke bli påkalt ved hjelp av en stemme.

Her er det et tydelig bilde på at Myrratreet ser gravid ut, med en kul midt på treet der magen hadde vært. Når det står at «smertene ikke har ord» kan det menes at Myrra har lyst til å skrike eller gråte av smerte, men kan ikke siden hun er et tre og ikke har en munn. Med fødsels-Lucina menes det enten en variant av gudinnen Juno, som var gudinne over bl.a.

fødselen (Britannica, s.v. Juno.), eller en variant av gudinnen Diana, som var gudinne over jakten og dyrene (Encyclopedia Mythica, s.v. Lucina.). Ordet Lucina har også med lys å gjøre, eller «lux» som ordet stammer fra. Et annet ord som Lucina stammer fra er «lucinus» som betyr «bringer til lyset» (Collins Dictionary, s.v. Lucina.).

512-514 - Treet slår sprekker og utstøter bylten, et levende spedbarn, / gjennom den revnede barken; så klynker den lille; som skogens / nymfer får lagt på det delige gresset og salvet med mors gråt.

Her blir Adonis født, og faller ut av treet som sprekker opp og presser han ut gjennom en revne i treet. Han blir tatt imot av nymfer, kvinnelige naturguddommer, som legger Adonis ned på gresset. Nymfer var som regel knyttet til et spesifikt sted eller noe i naturen, som f.eks. en elv eller et tre (Britannica, s.v. Nymph.). «Salvet med mors gråt» kan bety at nymfene smører eller heller myrra fra Myrratreet på Adonis. Myrra ble ofte brukt i medisin før i tiden og det inneholdt bl.a. eteriske oljer (Snl, s.v. Myrra.). Det kan ikke menes ekte tårer, siden treet ikke har øyne og det kan derfor ikke gråte ekte tårer.

515-516 - Også Misunnelsen lovpriste skjønnheten; kroppen var nemlig / lik den som males på bilder av kjærlighetsgudene nakne,

Med Misunnelsen kan det menes guddommen Phthonos, som var sett på som en personifisering av sjalusi og misunnelse (Encyclopedia Mythica, s.v. Phthonus.). «Kjærlighetsgudene nakne» kan være en beskrivelse av Amor og andre barn av Venus.

520-521 - Han som ble lagd av sin søster / og av sin morfar, ja, han som for litt siden skjultes i treet,

Adonis sin mor, Myrra, var også søsteren hans, siden faren til Adonis var hans egen morfar, kong Kinyras av Kypros. Adonis ble født av Myrra som var forvandlet til et tre, og derfor var han skjult i treet.

522-523 - han er snart blitt en nydelig pode og snart en / yngling, snart mann og snart vakrere enn selv seg selv, og han er snart Venus' pasjon

Adonis var veldig vakker når han var barn, og ble enda vakrere når han ble en mann. Venus, kjærlighetsgudinnen, ble snart veldig glad i ham etter å ha blitt stukket av en av Amors piler.

525-526 - For mens gutten med koggeret kysset sin mor, fikk han, uten / at han var klar over det, skrappt med pilspissen mot hennes bringe.

Gutten med koggeret er Amor, og det er her han, ved et uhell, stikker sin mor, Venus, med en av sine piler når han skal gi henne et kyss. Når man blir truffet av Amors pil blir man, ifølge myten, forelsket i det neste man ser, uansett om det er en ting, et dyr eller et menneske. Dette kan vi se et par ganger tidligere i Ovids Metamorfoser, som da Amor skøyt Apollo med en av sine piler slik at han ble forelsket i Dafne (Met. 1. 452-567.), og da Amor traff Hades med en pil slik at han ble betatt av Persefone og deretter voldtok og kidnappet henne (Met. 5. 384-424).

529-532 - Inntatt av mannens appell bryr gudinnen seg ikke om øya / Kythera, ikke besøker hun Pafos bekranset av hav, knapt / fiskenes Knidos-øy, eller Amathous, gravid med metaller; / himmelen avstår hun også fra. Fremfor den settes Adonis.

Når Venus får øye på Adonis etter å ha blitt stukket av Amors pil, blir hun betatt, og hun setter Adonis foran alt hun er glad i. Alle stedene som nevnes her har en tilknytning til Venus/Afrodite. Både Kythera og Pafos blir sagt å være fødestedene til Afrodite. På øya Knidos var det reist et tempel i ære for Afrodite, og det ble også laget en statue av henne kalt Afrodite av Knidos (Perseus Digital Library, s.v. Aphrodite of Knidos (Sculpture)). Det var også et tempel til Afrodite i Amathous, en by som fantes på Kypros som var kjent for å ha kobbergruver, noe som forklarer hvorfor Amathous var «gravid med metaller» (Britannica, s.v. Amathus.). Venus velger å gi slipp på alt dette, og hun slutter å besøke disse stedene, himmelen inkludert, for å være hos Adonis.

533-536 - Ham vil hun ha og for ham vil gudinnen som alltid har pleid å / dra seg i skyggen og øke sin skjønnhet med hudpleie, gå som / ledsager oppe på åsrygger, inne i skoger og over / steinrøyser ikledd et belte og miniskjørt, slik som Diana,

Her forklares det at Venus alltid har vært veldig opptatt av utseendet sitt, og at hun nå gir opp sine skjønnhetsritualer for å tilbringe all sin tid med Adonis. Hun vil være med Adonis som hans ledsager hvor enn hans reiser tar dem. Diana var gudinnen over dyrene og jakten i romersk religion (Britannica, s.v. Diana.) Diana var også en jomfrugudinne, så hun avsto fra sex (Mythopedia, s.v. «Diana»). Hun var altså en motsetning til Venus i den forstand. Når Venus da begynner å oppføre seg som Diana, som står for noe helt annet enn Venus, kan det tyde på at denne fortellingen ikke kommer til å ha en lykkelig slutt.

542-543 - Deg òg, Adonis, formaner hun om at du også må frykte / disse, i fall en formaning kan hjelpe.

Venus forteller Adonis at han må frykte ville rovdyr som villsvin, ulver, bjørner og løver og passe seg for dem, slik som Diana frykter og passer seg for disse rovdyrene, i håp om at en slik advarsel får Adonis til å forstå alvorret. Det at Venus nevner villsvin sammen med de andre rovdyrene er et frempek på hva som kommer til å skje med Adonis senere i fortellingen.

543-545 - ‘Vær tøff mot de skye, / men mot de dristige er ikke dristighet trygt; spar, min unge / mann, din dumdristighet, den jeg må svi for,’

Det Venus forteller Adonis er at han kan jakte på dyr som ikke er farlige, som harer, hjort eller dådyr, og at han ikke skal prøve å jakte på de farlige dyrene som jeg nevnte i forrige avsnitt. Videre sier Venus at han må spare sin dumdristighet fordi den vil hun svi for, noe som kan bety at hvis Adonis jakter på rovdyrene kan han ende opp med å bli drept, og da kommer det til å gå ut over Venus. Hun forteller litt mer utdypende om det samme i de neste avsnittene.

550-552 - Hardbalne villsvin med krummede huggtenner eier en kraft som / lyn og en vill aggresjon hører hjemme blant gulbrune løver; / det er en art som jeg hater.

Her forteller Venus at hun hater villsvin, at de har fæle huggtenner, er veldig sterke og aggressive, og at de hører til blant løvene. Dette kan ha noe med historien om Atalanta og Hippomenes å gjøre. Atalanta var en veldig rask jente som deltok i jakten på det kalydonske villsvin. Hun var den første til å såre villsvinet (Britannica, s.v. Atalanta.). Det kan være sammenhengen mellom Atalanta og villsvinet som Venus forteller om, men det er ikke sikkert at Atalanta som jaktet på villsvinet og Atalanta som løp om kapp med Hippomenes er samme person. Noen sier at Atalanta var fra Arkadia, mens andre sier at hun var fra Boeotia. Hvem foreldrene hennes var er også usikkert. Noen ganger sies det at faren hennes var Schoeneus, mens i andre fortellinger var foreldrene hennes Iasus og Klymene (Britannica, s.v. Atalanta.). Det er derimot forunderlig at Atalanta er en utrolig rask kvinne i begge fortellingene, både når hun jakter på villsvinet og når hun konkurrer i et løp, så kanskje er det forskjellige fortellinger om samme person, og at det bare er stor usikkerhet over hvor hun kom fra eller hvem foreldrene hennes var. Men det kan også hende at det faktisk rett og slett var to forskjellige kvinner ved navn Atalanta.

I fortellingen om Atalanta og Hippomenes erklærer Atalanta at den som kan løpe raskere enn henne, den skal hun gifte seg med. Hun satte opp flere løp der friere kunne prøve å løpe raskere enn henne, og i et av disse løpene var Hippomenes tilskuer. Han forelsket seg i Atalanta og sa til henne at han ville løpe mot henne. Atalanta ble litt betatt av Hippomenes og vil i utgangspunktet ikke at han skal løpe mot henne (fordi alle som hun vant over i løpene ble drept), men hun lar ham løpe mot henne til slutt, fordi han var dum nok til å ville gjøre det selv om han kan dø. Hippomenes ba Venus om hjelp til å slå Atalanta i løpet, og hun ble beveget nok av ordene hans til å ville hjelpe. Hun plukket derfor tre gullepler fra et tre på Kypros og gav disse eplene til Hippomenes. Når Atalanta og Hippomenes startet løpet sitt ville ikke Atalanta passere Hippomenes fordi hun ønsket at han skulle vinne. Hippomenes kastet et av eplene og Atalanta stoppet for å plukke det opp. Hun tok ham igjen etter det, så han kastet et nytt eple, og det samme skjedde igjen. Hippomenes kastet det siste eplet, men da tvilte Atalanta på om hun skulle plukke det opp. Venus fikk Atalanta til å plukke det opp, slik at Hippomenes vant løpet. Atalanta og Hippomenes endte da opp med å gifte seg, men Venus fikk ikke et eneste takk av Hippomenes for hjelpen hennes. Da ble Venus så sint at hun fikk Hippomenes til å ville ligge med Atalanta, og de lå sammen i en hule som var ment for tilbedelse av gudinnen Kybele. Dette var en straffbar handling, og de blir begge to gjort om til løver (Britannica, s.v. Atalanta.). Dette er nok grunnen til at Venus nevnte løver i dette avsnittet.

552-553 - Hva grunnen er,' svarer hun han som / spør 'skal jeg si, og forvandlingens gamle forseelse kan du / måpe av.

Adonis spør Venus om hvorfor hun mener at villsvin hører hjemme hos løvene. Venus forteller Adonis historien om Atalanta og Hippomenes, og om forvandlingen deres til løver pga. et lovbrudd de begikk.

558-561 - Vel oppi ynglingens fang, med sin nakke mot hans bryst, / snakker hun slik, mens hun avveksler det hun forteller med kyssing: / 'Visst har du hørt om ei jente som overgikk hurtige menn i / sprintkonkurranser?

Venus og Adonis har lagt seg ned på gresset under et poppeltré for å hvile seg. Mens de ligger der, begynner Venus å fortelle historien om Atalanta og Hippomenes. Jenta som «overgikk hurtige menn i sprintkonkurranser» er da altså Atalanta.

705-707 - Du, som er kjær for meg, flykt ifra dem og med disse enhver art / rovdyr som ikke snur ryggen og flykter, men møter en kamp med / brystet; la ikke ditt mot også medføre slutten for oss to!'

Nå er Venus ferdig med å fortelle om Atalanta og Hippomenes. Forholdet mellom mennesker og guder i den fortellingen kan sees på som at gudene har veldig mye makt over menneskene, og gudene er raske til å ta fra menneskene det hjelpen deres gav dem. Venus hadde lyst til å hjelpe Hippomenes med hans kjærlighetsproblem, og ut ifra dette kan det se ut som at hun er godhjertet og ikke har noen baktanker med dette. Det viste seg derimot at hun ville ha noe i gjengjeld for hjelpen, uansett om hun bare var ute etter et «tak». Når Hippomenes da ikke takket Venus etter å ha fått hennes hjelp til å få Atalantas hånd, ble Venus rasende og bruker makten sin til å få Hippomenes og Atalanta til å utføre en blasfemisk handling, noe som får vonde konsekvenser. Man kan derfor se at gudene som oftest ikke ser på mennesker som noe annet enn noe å leke med eller noe de kan bruke.

708-709 - Leksen var over og da hennes svaner var festet til vognen, / dro hun til vær.

Etter å ha advart Adonis, drar Venus fra ham og flyr opp til himmelen i vogna si som har svaner festet til den. Svaner var et av symbolene for Afrodite, og hun ble ofte avbildet sammen med en eller flere svaner i antikk kunst, bl.a. på vaser (Theoi, s.v. Aphrodite.).

709 - Men hans mot var imot å få lekser.

Selv etter flere advarsler og skremselshistorier er Adonis fremdeles dumdristig og full av mot, og han har ikke tatt til seg det Venus har sagt.

709-711 - Hans hunder / hadde tilfeldigvis skremt opp et villsvin fra buskaset da de / fulgte et spor som var sikkert,

Adonis jaktet i skogen med hundene sine, og mens de fulgte et dyrespør ble et villsvin skremt av hundene. Når det står at «de fulgte et spor som var sikkert» kan det bety at det var et veldig dypt spor, slik at det var lett å se og lett å følge.

711-712 - og mens det forsøkte å rømme / skogen, traff den kinyreiske ungdommen det med et skrått hugg.

Villsvinet prøver å rømme fra Adonis og hundene, men Adonis klarer å hugge til villsvinet med kniven sin og skade det. Med den «kinyreiske» menes det at Adonis sin far het Kinyras,

derfor er Adonis da altså den «kinyreiske» ungdommen. Det understreker derfor Adonis' incestuøse opphav.

713-715 - Straks slo det illsinte villsvinet jaktkniven bort med det brede / trynet, som dryppet av blod, og det før etter ham, som ble skremt og / søkte et sted som var trygt.

Villsvinet ble ikke så hardt skadd etter knivsticket, men det ble veldig sint og det slo bort kniven til Adonis med det blodige hodet sitt. Villsvinet løp etter Adonis som ble veldig redd og løp sin vei for å finne et sted han kunne gjemme seg, der villsvinet ikke kunne finne ham.

715-716 - Så begravde det tennene nedi / lysken. Han lå på den gulbrune sanden og utåndet livet.

Adonis klarte ikke å finne et gjemmeded fort nok, så villsvinet tok ham igjen og beit Adonis hardt i lysken. Han ble så hardt skadd at han begynte å blø i hjel der han lå såret på sanden. «Utåndet livet» kan bety at han trekker sine siste åndedrag, altså at han er døende.

717-718 - Mens Kythereia, på plass i sin lettvogn, ble kjørt gjennom luftens / midte

Med Kythereia menes det Venus/Afrodite. Ifølge Hesiods Theogonien ble Afrodite født i sjøskummet ved øya Kythera (Theogonien, 190-1), og Venus ble derfor noen ganger kalt Kythereia Venus i antikken. Her er Venus i vogna si, flyvende i himmelen på vei til Kypros.

718-720 - og før hun – ved svanenes vingeslag – hadde nådd frem til / Kypros, forsto hun på avstand av stønnene at han holdt på å / dø

Før Venus rakk å komme fram til Kypros i vogna si, med svanene festet til den, hørte hun Adonis stønne og klynke i smerte, og hun skjønnte ut ifra disse lydene at Adonis var i ferd med å dø.

720-722 - og hun kjørte sitt spann dit, og da hun fra oven fikk se ham / nærmest bevisstløs, mens legemet lå i en pøl av hans eget / blod,

Venus fløy tilbake til der hun forlot Adonis, og hun fikk øya på ham mens hun fremdeles var i lufta. Hun så at kroppen hans lå blødende og døende på sanden.

722-724 - fløy hun ned og på samme maner som hun flerret sitt bryst, slik / rev hun sitt hår, og hun slo sine håndflater, de som fortjente / bedre, mot brystet

Venus fløy ned til Adonis, og i smerte klorte hun seg på brystet, rev i håret sitt og slo hendene sine mot brystet. Hun følte på en sterk sorg, noe som fikk henne til å forårsake seg selv fysisk smerte, kanskje for å slippe å føle på den indre smerten som Adonis' død påførte henne.

724 - og klaget til Skjebnen:

Skjebnen i denne sammenhengen kan rett og slett bare bety hendelser som er uunngåelige, og som kommer til å skje uansett hva. Dette er fordi, i den originale teksten på latin, står det *fatum*, som da kan bety «det som er ment å skje», eller rettere sagt, «skjebnen» (Logeion, s.v. *fatum*). Hadde det stått *fatis* i den latinske teksten kunne Skjebnen derimot bety en eller flere av de tre gudene som bestemte hvordan det skulle gå med menneskene og hva skjebnen deres skulle være, de såkalte Moira (Moirai i flertall). Moirai bestemte også derfor hvor lenge et menneske skulle leve, og om de skulle oppleve mye smerte og vanskeligheter i livet sitt (Britannica, s.v. Fate.).

725-726 - Min sorg skal evinnelig være / et monument over deg, min Adonis,

Her sørger Venus over Adonis, og hun klager til Skjebnen. Når Venus sier dette kan det menes at sorgen hennes over Adonis' død er noe som ingen skal glemme, og det er noe som skal minnes for alltid.

726-727 - og årlig skal din død / settes i scene og slik repetere min lidelses tårer.

Dette er starten på Adonis-kulten og en festival kalt Adonia som ble feiret i Athen, Alexandria og Byblos. Denne festivalen ble feiret på midtsommeren, og i Athen plantet kvinner frø i knuste eller ødelagte pottar og plasserte de på hustakene sine, slik at blomstene først spirte, for så å raskt visne. I Byblos utførtes ritualet av alle innbyggerne, ikke bare kvinnene, og det var sorg og feiring om hverandre. Det finnes ikke tegn på planting av blomster i Byblos til denne festivalen. I Alexandria var det også feiring og sorg om hverandre, men her som i Athen var det kvinnene som deltok i festivalen, men her var det størst fokus på å feire paret Adonis og Afrodite (Oxford Classical Dictionary, s.v. Adonis.). Det er også bevart tekstfragmenter om Adonis og Adonis-kulten fra to kvinnelige poeter fra antikken, Praxilla og Sapfo.

728 - Men ditt blod skal i tillegg bli skapt til en blomst.

Med «ditt blod» mener Venus at Adonis, ikke bare blodet hans, skal bli gjort om til en blomst, og dette gjenspeiles i Adonia-festivalen når kvinnene plantet blomsterfrø i pottes.

728-730 - For du fikk da / lov, Persefone, du òg, til å skape en kvinnekropp om til / mynte, en gang.

Her snakker Venus om den gangen Persefone fikk gjøre om nymfen Mynte, Hades' elskerinne, til en mynteplante (Oxford Classical Dictionary, s.v. Persephone/Kore.), så på grunn av det mener Venus at hun også skal få lov til å gjøre om Adonis til en blomst.

730-731 - Skal det være en motvilje mot at jeg endrer / den kinyreiske helten, da?'

Venus mener at siden Persefone fikk forvandlet nymfen Mynte til en mynteplante, burde det ikke være noe motstand mot at hun kan få lov til å gjøre om Adonis til en blomst. Som nevnt tidligere i teksten er den «kinyreiske» helten Adonis, og denne måten og snakke om Adonis på kommer av at hans far (og bestefar) het Kinyras.

731-732 - Hun hadde talt og lot blodet / sprinkles med duftende nektar,

Etter å ha klaget til Skjebnen og sagt at hun vil at Adonis skal bli gjort om til en blomst, drypper Venus nektar på blodet til Adonis, muligens i et håp om at dette skal starte forvandlingen hans til en blomst.

732-734 - som, dynket i dette, forandret / seg, slik som bobler, som, skinnende blanke, kan svulme og stige / opp fra en gyllenbrun leire;

Blodet til Adonis begynner, etter å ha blitt dynket i nektar, å forvandle seg, og det tykke blodet begynner å boble, og de skinnende boblene svulmer opp fra sanden. Sanden har nå blitt som en salgs leire etter å ha trukket til seg mye av Adonis sitt blod etter at han har ligget der og blødd ut.

734-735 - og mer enn en time tok ikke / utsettelsen,

Adonis sin kropp ble forvandlet til en blomst, og det tok ikke noe særlig lenger tid enn en time.

735-737 - før en blomst med en farge som blod hadde sprunget / ut, slik som fargen granatepler pleier å få, de som skjuler / frøene under det langsomme skallet.

Adonis sin kropp har her blitt fullstendig forvandlet, og har blitt til en rød blomst. Fargen er lik som den frøene til granateplet har. Disse frøene er godt gjemt under skallet til granateplet, så når man åpner frukten får man øye på de vakre, rubinrøde frøene. Granateplet har en sammenheng med historien om Persefone. Hades fikk Persefone til å spise frøene fra et granateple etter at hun skulle frigjøres fra underverdenen. Når hun spiste frøene var konsekvensen at hun måtte returnere til underverdenen og Hades, så derfor måtte Persefone tilbringe litt av året med sin mor Demeter på overflaten og en del av året hos Hades (Oxford Classical Dictionary, s.v. Persephone/Kore.). På grunn av dette kan det hende at rødfargen på blomsten er et tegn på at Venus fikk hjelp av Persefone til å forvandle Adonis til en blomst.

Adonis ble forvandlet til en anemone, og moren hans Myrra ble til et tre. Det er ganske underlig at mor og sønn på en måte deler samme skjebne, selv om årsaken for deres forvandlinger er veldig forskjellige. Myrra ble omgjort av egen vilje, etter å ha bedt til gudene, mens hun fremdeles var i live, mens Adonis ble forvandlet etter at Venus ba om hjelp til å gjøre ham om etter hans død.

737-739 - Dens livsløp er kort, for / blomsten, som ikke er festet så godt og som faller så altfor / lett av,

Adonis-blomsten lever ikke så lenge, fordi den har tross alt vokst opp fra sanden, noe som gjør at rotfestet ikke er veldig bra, så blomsten blir veldig lett rykket opp fra sanden den er plantet i.

739 - må stadig bli rystet av vinder, som den har sitt navn fra.'

Siden blomsten ikke sitter så godt i sanden, får den gjennomgå av vinden. Blomsten som Adonis ble til var en anemone (Oxford Classical Dictionary, s.v. Adonis.), og det greske ordet for vind er «anemos», og man kan derfor si at Adonis-blomsten har fått navnet sitt fra vinden.

Referanseliste:

Bøker/tekster:

Anderson, W. S. (1972). *Ovid's Metamorphoses Book 6-10*. University of Oklahoma Press.

Rostad, A. (overs.) (2022). *Hesiod. Theogonien, Arbeid og dager, Skjoldet*. Gyldendal.

Tarrant, R. (red.) (2004). *P. Ovidi Nasonis Metamorphoses*. Oxford University Press.

Thorsen T. S. (overs.). (Under utgivelse). *Ovids Metamorfoser*. Gyldendal.

Nettsider:

Amundsen, L. & Kraggerud, E. (2018, 25. oktober). *Adonis*. Store Norske Leksikon.

<https://snl.no/Adonis>

Apel, T. (2023, 27. februar). *Diana*. Mythopedia. <https://mythopedia.com/topics/diana>

Bostick, D. (2018, 20. november). *The Voice of the Heartbroken*. Medium.

<https://medium.com/in-medias-res/the-voice-of-the-heartbroken-69f9a9dbc121>

Collins Dictionary. (2010). *Lucina*.

<https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/lucina>

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2011, 20. september). *Amathus*.

<https://www.britannica.com/place/Amathus>

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2023, 17. mars). *Atalanta*.

<https://www.britannica.com/topic/Atalanta>

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2023, 15. februar). *Diana*.

<https://www.britannica.com/topic/Diana-Roman-religion>

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2022, 5. november). *Fate*.

<https://www.britannica.com/topic/Fate-Greek-and-Roman-mythology>

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2023, 23. mars). *Juno*.

<https://www.britannica.com/topic/Juno-Roman-goddess>

The Editors of Encyclopaedia Britannica. (2023, 13. mars). *Nymph*.

<https://www.britannica.com/topic/nymph-Greek-mythology>

Encyclopedia Mythica. (1997, 3. mars). *Lucina*. <https://pantheon.org/articles/l/lucina.html>

Encyclopedia Mythica. (1997, 3. mars). *Phthonus*.

<https://pantheon.org/articles/p/phthonus.html>

Getty Museum. (2023, 20. mars). *Pan and Syrinx*.

<https://www.getty.edu/art/collection/object/103RFW>

Hinds, S. (2020, 30. juli). *Ovid, poet, 43 BCE–17 CE*. Oxford Classical Dictionary.

<https://oxfordre.com/classics/display/10.1093/acrefore/9780199381135.001.0001/acrefore-9780199381135-e-4632?rskey=eXbZZJ&result=1>

Logeion. *Fatum*. <https://logeion.uchicago.edu/fatum>

Perseus Digital Library. *Aphrodite of Knidos (Sculpture)*.

<http://www.perseus.tufts.edu/hopper/artifact?name=Aphrodite+of+Knidos&object=Sculpture>

Pirenne-Delforge, V. & Motte, A. (2016, 7. mars). *Adonis*. Oxford Classical Dictionary.

<https://oxfordre.com/classics/display/10.1093/acrefore/9780199381135.001.0001/acrefore-9780199381135-e-66>

San Cristobal, A. I. J. (2020, 30. juli). *Persephone/Kore*. Oxford Classical Dictionary.

<https://oxfordre.com/classics/display/10.1093/acrefore/9780199381135.001.0001/acrefore-9780199381135-e-4880?rskey=2Z2Bi6&result=1>

Theoi Greek Mythology. *Kypris*. <https://www.theoi.com/Heros/Kypris.html>

Theoi Greek Mythology. *Aphrodite*. <https://www.theoi.com/Olympios/Aphrodite.html>

Thorsen, T. S. (2022, 6. september). *Ovid*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/Ovid>

Vik, U. & Sunding, P. (2023, 23. januar). *Myrra*. Store Norske Leksikon. <https://snl.no/myrra>

Utdrag av Ovids *Metamorfoser*, bok 10:

Babyen, derimot, som var forkjært konsipert, hadde nå vokst
innenfor barken og søkte en vei, der den kunne bli fri fra
kroppen til moren. Gravidmagen svulmer på midten av treet; 505
tyngden gjør moren forstrukket, og smertene har ikke ord og
fødsels-Lucina kan ikke bli påkalt ved hjelp av en stemme.
Treet er likevel lik ei i barsel, det krummes og slipper
uavbrutt stønn fra seg, mens det blir fuktig av fallende tårer.
Der sto den milde Lucina, ved treet som led, og hun la sin 510
hånd oppå treet og så ble det sagt, det forløsende ordet:

Treet slår sprekker og utstøter bylten, et levende spedbarn,
gjennom den revnede barken; så klynker den lille; som skogens
nymfer får lagt på det deilige gresset og salvet med mors gråt.
Også Misunnelsen lovpriste skjønnheten; kroppen var nemlig 515
lik den som males på bilder av kjærlighetsgudene nakne,
men, for at ikke de skulle bli adskilt ved hjelp av effekter,
burde en fått – eller også den andre bli fratatt – et kogger.

Tiden som flyr, glir av sted i det skjulte, umerkelig; intet
haster av gårde som årene: Han som ble lagd av sin søster 520
og av sin morfar, ja, han som for litt siden skjultes i treet,
og så ble født, han er snart blitt en nydelig pode og snart en

ungling, snart mann og snart vakrere enn selv seg selv, og han er snart
Venus' pasjon og han hevner den flammen som ødela moren.

For mens gutten med koggeret kysset sin mor, fikk han, uten 525
at han var klar over det, skrappt med pilspissen mot hennes bringe.
Selv om gudinnen skjøv guttungen bort, ble hun såret. At det gikk
dypere enn det så ut til, var hun den som misforsto tidligst.

Inntatt av mannens appell bryr gudinnen seg ikke om øya
Kythera, ikke besøker hun Pafos bekranset av hav, knapt 530
fiskes Knidos-øy, eller Amathous, gravid med metaller;
himmelen avstår hun også fra. Fremfor den settes Adonis.

Ham vil hun ha og for ham vil gudinnen som alltid har pleid å
dra seg i skyggen og øke sin skjønnhet med hudpleie, gå som
ledsager oppe på åsrygger, inne i skoger og over 535

steinrøyser ikledd et belte og miniskjørt, slik som Diana,
hundene jager hun på og de byttedyr som det er trygt å
gå etter, enten de lynrappe harene, eller en hjort med
ragende horn eller dådyr. Hun avstår fra dristige villsvin,
glefsende ulver og bjørner bevæpnet med klør som er skarpe 540
og hun vil unngå hver løve som nedslaktet storfe har mett.

Deg òg, Adonis, formaner hun om at du også må frykte
disse, i fall en formaning kan hjelpe. 'Vær tøff mot de skye,
men mot de dristige er ikke dristighet trygt; spar, min unge

mann, din dumdristighet, den jeg må svi for,' det sa hun, og la til: 545

'At du har flerret opp dyr, som naturen har utstyrt med våpen,
gir deg honnør, men kan koste meg dyrt. Og din ungdom og skjønnhet,
alt som forførte din Venus, vil verken forføre en flokk med
løver og bustete svin eller beistenes øyne og tanker.

Hardbalne villsvin med krummede huggtenner eier en kraft som 550

lyn og en vill aggresjon hører hjemme blant gulbrune løver;
det er en art som jeg hater. Hva grunnen er,' svarer hun han som
spør 'skal jeg si, og forvandlingens gamle forseelse kan du
måpe av. Men det uvanlige strevet har slitt meg ut, se der
lokkes vi alt av en poppel med passende skygge og gresset 555
byr oss sitt leie. Med deg blir det deilig å hvile seg her (hun
hvilte seg) rett på bakken,' og både på gresset og ham selv
ligger hun. Vel oppi ynglingens fang, med sin nakke mot hans bryst,
snakker hun slik, mens hun avveksler det hun forteller med kyssing:

'Visst har du hørt om ei jente som overgikk hurtige menn i 560

sprintkonkurranser?

Du, som er kjær for meg, flykt ifra dem og med disse enhver art
705
rovdyr som ikke snur ryggen og flykter, men møter en kamp med
brystet; la ikke ditt mot også medføre slutten for oss to!

Leksen var over og da hennes svaner var festet til vognen,
dro hun til vær's. Men hans mot var imot å få lekser. Hans hunder
hadde tilfeldigvis skremt opp et villsvin fra buskaset da de
710
fulgte et spor som var sikkert, og mens det forsøkte å rømme
skogen, traff den kinyreiske ungdommen det med et skrått hugg.
Straks slo det illsinte villsvinet jaktkniven bort med det brede
trynet, som dryppet av blod, og det før etter ham, som ble skremt og
søkte et sted som var trygt. Så begravde det tennene nedi
715
lysken. Han lå på den gulbrune sanden og utåndet livet.

Mens Kythereia, på plass i sin lettvogn, ble kjørt gjennom luftens
midte og før hun – ved svanenes vingeslag – hadde nådd frem til
Kypros, forsto hun på avstand av stønnene at han holdt på å
dø og hun kjørte sitt spann dit, og da hun fra oven fikk se ham
720
nærmest bevisstløs, mens legemet lå i en pøl av hans eget
blod, fløy hun ned og på samme maner som hun flerret sitt bryst, slik
rev hun sitt hår, og hun slo sine håndflater, de som fortjente
bedre, mot brystet og klaget til Skjebnen: 'Men retten til allting,
725
får du allikevel ikke. Min sorg skal evinnelig være

et monument over deg, min Adonis, og årlig skal din død

settes i scene og slik repeterer min lidelses tårer.

Men ditt blod skal i tillegg bli skapt til en blomst. For du fikk da

lov, Persefone, du òg, til å skape en kvinnekropp om til

mynte, en gang. Skal det være en motvilje mot at jeg endrer

730

den kinyreiske helten, da?’ Hun hadde talt og lot blodet

sprinkles med duftende nektar, som, dynket i dette, forandret

seg, slik som bobler, som, skinnende blanke, kan svulme og stige

opp fra en gyllenbrun leire; og mer enn en time tok ikke

utsettelsen, før en blomst med en farge som blod hadde sprunget

735

ut, slik som fargen granatepler pleier å få, de som skjuler

frøene under det langsomme skallet. Dens livsløp er kort, for

blomsten, som ikke er festet så godt og som faller så altfor

lett av, må stadig bli rystet av vinder, som den har sitt navn fra.’

